

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА УСТАНОВА
«АКАДЕМІЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Вченою радою ДННУ «Академія фінансового управління»

Протокол № 11 від 28 вересня 2022 р.

Віце-президент ДННУ «Академія
фінансового управління»

О. О. Любіч

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія науки

Рівень вищої освіти	третій (освітньо - науковий) рівень
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки», 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності	051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-наукові програми	«Економіка», «Облік і оподаткування», «Фінанси, банківська справа та страхування»
тип дисципліни	обов'язкова

Автор:

Білоус Тетяна Миколаївна, доцент кафедри філософії та методології науки філософський факультет, Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Рецензенти:

Корнєєва Юлія Володимирівна – д.е.н., завідувач відділу макроекономічного регулювання та міжнародних економічних відносин НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління», гарант ОНП «Економіка» (доктор філософії),

Олійник Яна Вікторівна – д.е.н., доцент, директор Інституту післядипломної освіти ДННУ «Академія фінансового управління», гарант ОНП «Облік і оподаткування» (доктор філософії),

Олієвська Мирослава Григорівна – д.е.н., завідувач відділу бюджетних видатків соціальної сфери та економічного розвитку НДФІ, гарант ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування» (доктор філософії).

Форма навчання —	очна (денна), заочна
Семестр —	1
Кількість кредитів ECTS —	3
Форма підсумкового контролю —	екзамен
Мова викладання —	українська

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні Інституту післядипломної освіти 01.09.2022 р., протокол № 9.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ	9
Тема 1. Наука та методологія наукового дослідження. Базові поняття філософії науки.	9
Тема 2. Множина методологічних систем (частина 1. Емпіризм і методологія індуктивізму. Методологія фальсифікаціонізму)	9
Тема 3. Множина методологічних систем (частина 2. Історична школа у філософії науки. Раціональність та проблема реалізму у сучасній філософії науки)	9
Тема 4. Соціологічний поворот у філософії науки: аналіз реальної практики науки (Програма натуралізму у сучасній філософії науки. Соціологічний підхід до науки як форма натуралізму у філософії науки.)	10
Тема 5. Філософія та методологія економічної науки (Дискусії про «правильний» метод економічної науки. Сучасні філософсько - методологічні проблеми економічної науки).	10
3. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	10
4. ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ	12
5. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА	12
6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА	12
6.1. Основна література	12
6.2. Додаткова література	13
6.3. Інформаційні ресурси	14

ВСТУП

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-наукових програм та орієнтована на опанування здобувачами інтегральною компетентністю освітньо – наукових програм «Економіка», «Облік і оподаткування», «Фінанси, банківська справа та страхування».

Дисципліна спрямована на формування загальнометодологічної культури аспіранта і забезпечує розвиток критичного рефлексивного мислення. В курсі розглядаються традиційними філософськими-методологічними проблемами, а також сучасні напрями у філософії науки, зокрема натуралістична філософії науки, когнітивна філософія науки, соціологічний підхід у філософії науки. Аналізуються філософські засади сучасного наукового знання, наукової раціональності, наукової картини світу. Особлива увага приділяється розкриттю міждисциплінарних взаємодій, характерних для сучасної науки і філософії та філософським проблемам економічної науки.

Мета навчальної дисципліни. Надати сучасні філософські і загальнометодологічні знання в галузі науково-дослідної роботи, навчити аспірантів практично застосовувати сучасні філософські знання у процесі виконання власного наукового дослідження при розв’язанні комплексних завдань. А також ознайомити аспірантів з найостаннішими тенденціями розвитку філософії науки та особливостями філософсько-методологічних програм розумінні пізнавальних практик науки.

Попередні вимоги. Аспірант повинен *знати*: основні категорії теоретичної філософії, основні категорії і теорії предметної галузі знання, специфіку пізнавального відношення і структуру пізнавальної діяльності.

Аспірант повинен *вміти*: визначати основоположні поняття галузі знання, критично осмислювати проблеми галузі знання та проблеми на межі предметних галузей, виокремлювати і характеризувати теоретичний / емпіричний та фундаментальний / прикладний виміри галузі знання.

Міждисциплінарні зв’язки. Навчальна дисципліна «Філософія науки» ґрунтується на знаннях, уміннях та практичних навичках, отриманих у процесі вивчення навчальних дисциплін «Методологія та організація наукових досліджень» та «Управління науковими проектами». Вона передувє вивчення аспірантами дисциплін «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці», «Економічна аналітика».

**ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗГІДНО З ОСВІТНЬО- НАУКОВИМИ
ПРОГРАМАМИ: ЕКОНОМІКА: ОБЛІК І
ОПОДАТКУВАННЯ; ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ**

ОНП Економіка

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

СК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН09. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

ОНП Облік і оподаткування

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04 Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері обліку та оподаткування на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні та дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

СК02. Здатність виявляти, формулювати та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Програмні результати навчання:

РН02. Здійснювати пошук, аналізувати, критично осмислювати та систематизувати інформацію, отриману з різних науково-практичних джерел та основних національних, європейських, міжнародних нормативно-правових актів з питань регулювання обліку, аналізу, аудиту, та оподаткування.

РН05. Формулювати та перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень (опитувань, спостережень тощо) і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані з питань регулювання обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.

РН09. Ідентифікувати наукові та практичні проблеми, здійснювати апробацію результатів наукових досліджень, висновків і практичних рекомендацій з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та сприяти їх впровадженню в науковій та практичній сферах.

РН10. Глибоко розуміти загальні принципи та методи обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері обліку і оподаткування та у викладацькій діяльності.

ОНП Фінанси, банківська справа та страхування

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність дотримуватися принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових

результатів, які створюють нові знання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій діяльності.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з фінансів, банківської справи та страхування, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН06. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Теми	Усього	Кількість годин			Форма оцінювання
			Лекції	Практичне/ семінарське заняття	самостійна робота	
1.	Тема 1. Наука та методологія наукового дослідження. Базові поняття філософії науки	14	2	2	10	Виконання індивідуального завдання. Доповідь-Презентація. Дискусія
2.	Тема 2. Множина методологічних систем (частина 1. Емпіризм і методологія індуктивізму. Методологія фальсифікаціонізму)	19	2	2	15	Виконання індивідуального завдання. Доповідь-презентація. Дискусія
3.	Тема 3. Множина методологічних систем (частина 2. Історична школа у філософії науки. Рациональність та проблема реалізму у сучасній філософії науки)	19	2	2	15	Виконання індивідуального завдання. Доповідь-презентація. Дискусія
4.	Тема 4. Соціологічний поворот у філософії науки: аналіз реальної практики науки (Програма натуралізму у сучасній філософії науки. Соціологічний підхід до науки як форма натуралізму у філософії науки.)	19	2	2	15	Виконання індивідуального завдання. Доповідь-презентація. Дискусія.
5	Тема 5. Філософія та методологія економічної науки (Дискусії про «правильний» метод економічної науки. Сучасні філософсько - методологічні проблеми економічної науки)	19	2	2	15	Виконання індивідуального завдання. Доповідь-презентація. Контрольна робота.
Всього навчальних годин		90	10	10	70	-

Підсумковий контроль - письмовий **екзамен**.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Наука та методологія наукового дослідження. Базові поняття філософії науки

Основи філософсько-методологічного дослідження науки, наука як знання і наука як вид діяльності. Логіка і методологія науки. Епістемологія і методологія. Раціоналізм і емпіризм як базові епістемологічні настанови в науці та їх інтерпретації в економічній методології.

Основи позитивістської версії філософії науки. Множина методологічних систем філософії науки та їх класифікації

Тема 2. Множина методологічних систем (частина 1. Емпіризм і методологія індуктивізму. Методологія фальсифікаціонізму)

Емпіризм і методологія індуктивізму. Зміст позитивізму як філософської (антиреалістичної) традиції. Етапи розвитку позитивізму. Позитивістське розуміння наукового знання. Наука, наукова раціональність. Проблема демаркації між наукою та не наукою. Критерій верифікації як спроба вирішення проблеми демаркації в програмі логічного позитивізму(емпіризму).

Критичний раціоналізм К.Попера. Критика індуктивізму, позиція фаллібілізму, методологія фальсифікаціонізму, програма критичного раціоналізму, дедуктивізм (гіпотетико – дедуктивний метод), метод проб та помилок, теорія правдоподібності. Основні риси методологічний фальсифікаціонізму.

Тема 3. Множина методологічних систем (частина 2. Історична школа у філософії науки. Раціональність та проблема реалізму у сучасній філософії науки)

Історична школа у філософії науки. «Історичний поворот», означений роботами Т.Куна, І.Лакатоса, П.Фойерабенда та Ст.Тулміна в філософії науки ХХ століття. Упорядкована «структура наукових революцій»: нормальна наука, криза, нова нормальна наука. Поняття парадигми: парадигма як досягнення та парадигма як набір спільних цінностей. Поняття «наукова спільнота» та роль наукової спільноти у для функціонуванні науки.

Методологічний анархізм П. Фойерабенда. Основні ідеї «Проти методологічного примусу» (1975) П. Фойерабенда. Принципи «припустимо все» (anything goes), принцип проліферації, принцип «впертості»(tenacity). Проблема несумірності. Раціональність: критика догматичної раціональності.

Тема 4. Соціологічний поворот у філософії науки: аналіз реальної практики науки (Програма натуралізму у сучасній філософії науки. Соціологічний підхід до науки як форма натуралізму у філософії науки)

Програма натуралізму у сучасній філософії: особливості натуралізму у філософії свідомості, епістемології та у філософії науки. Натуралізм у сучасній філософії науки як програма дослідження реальної практики науки. Натуралізм як своєрідною версією прагматизму. Евристичні та прагматичні переваги, які натуралістична настанова надає для сучасної філософії науки та для самої науки.

Соціологічним поворотом у філософії науки 70-80-х років. «Соціальний вимір науки» як проблемне поле досліджень філософії науки. Соціологія наукового знання, як частина філософії науки, в якій аналізу піддають не тільки інституціональні обставини, в яких функціонує наука, а «жорстке ядро» науки, його технічного контенту та виробництва знання.

Тема 5. Філософія та методологія економічної науки (Дискусії про «правильний» метод економічної науки. Сучасні філософсько - методологічні проблеми економічної науки)

Дискусії про «правильний» метод економічної науки. Дедуктивізм. Дж. Ст. Мілль про природу економічного мислення. Інструменталізм. Логічний емпіризм та фальсифікаціонізм (Т.Хатчінсон, М.Блауг). "Методологія позитивної економічної науки" М. Фрідмана. Методологічний плюралізм.

Сучасні філософські проблеми економічної науки. Соціологічний поворот у філософії науки та економічна методологія. Науковий реалізм економічної науки. Роль моделей в економічному мисленні. Методологія експериментування

3. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою та враховує результати поточного контролю знань (максимально 50 балів) і екзамену (максимально - 50 балів).

Умови результатів поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Форми оцінювання	Максимальна кількість балів за 1-у роботу	Разом, балів
Виконання індивідуального завдання, презентація індивідуального завдання	3	15
Доповідь-презентація	3	15
Дискусія	1	4
Доповнення	1	1

Контрольна робота	10	10
Всього за поточну успішність		50

Екзамен проводиться у письмовій формі та оцінюється за 50-ти бальною шкалою. Екзаменаційний білет охоплює всі теми навчальної дисципліни. Кожний екзаменаційний білет складається з 3-х завдань: 2-х питань, що потребують розгорнутої відповіді для оцінювання практичних умінь (максимальна оцінка - 30 балів) та комп'ютерного тестування для оцінювання теоретичних знань (максимально 20 балів). Приклад екзаменаційного білету наводиться нижче.

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Екзаменаційний білет № ____

1. Питання, що потребують розгорнутої відповіді.

Максимальна оцінка - 30 балів: 15 балів за розгорнуту відповідь на 1-е питання та 15 балів за розгорнуту відповідь на 2-е питання. Максимальний бал та критерії оцінювання: 5 – повнота розкриття питання; 5 – логіка викладення думки; 5 – культура писемного мовлення.

1.1. Програма верифікаціонізму, принцип верифікації. Емпіризм як філософська настанова в методології науки програми позитивізму

1.2. Основні положення роботи Т.Куна «Структура наукових революцій»: «нормальна наука», «криза», «революція».

2. Комп'ютерне тестування (20 тестів).

Максимальна оцінка - 20 балів.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни складається із суми результатів поточного та підсумкового контролю. Підсумкова оцінка здійснюється за 100-бальною шкалою Академії, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Умови результатів підсумкового оцінювання знань здобувачів вищої освіти

100-бальна шкала Академії	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
85–89	B	добре
75–84	C	
70–74	D	
60–69	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю перескладання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни

4. ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни мають виконуватись здобувачами самостійно. Для оцінювання надаються лише результати власної роботи здобувача.

Роботи, що містять копіювання оригінальних текстів без посилання на джерела інформації, або компіляцію текстів з оригінальних джерел, оцінюються в 0 балів. Усі роботи перевіряються на антиплагіат.

Під час підготовки до відповіді за екзаменаційним білетом здобувач може користуватися лише дозволеним переліком матеріалів. Використання інших матеріалів та інформаційних засобів (сторонні друковані матеріали, інтернет, мобільний телефон, планшет, смарт-годинник, додаткові вкладки браузера на комп'ютері (у разі комп'ютерного тестування)) вважається порушенням і дає підстави екзаменатору відсторонити здобувача від виконання завдань екзаменаційного білета та оцінити результати екзамену в нуль балів. Під час екзамену не розповсюджуються екзаменаційні білети.

5. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Білоус Тетяна Миколаївна, доцент кафедри філософії та методології науки філософський факультет, Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ел. пошт: tatbelouz@gmail.com

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

6.1. Основна література

1. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. Новітня філософія науки : навч. посіб. Київ: Логос, 2009. 244 с.

2. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. Новітня західна філософія науки: підручник. Київ : «Парапан», 2008. 280с.

3. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки: підручник. Київ: Київський університет, 2008.

4. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. для студ.-магістр. усіх спец. / за ред. І.С. Добронравової (ч. 1), О.В. Руденко (ч. 2). Київ : ВПЦ Київський університет, 2018. 607 с. URL : <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>

5. Філософія науки : підручник для аспірантів ; за ред. І.С. Добронравової. Київ : Київський університет, 2018. 255 с.

6.2. Додаткова література

1. Cartwright N. (1983) *How the Laws of Physics Lie*. - New York: Oxford University Press.
2. Friedman, M. *The Methodology of Positive Economics*. *Friedman M. Essays in Positive Economics*. Chicago : University of Chicago Press, 1953.
3. Fuller S. (1992) *Epistemology Radically Naturalized: Recovering the Normative, the Experimental, and the Social // Cognitive Models of Science* / ed. by R. N. Giere. - Minneapolis: University of Minnesota Press. – P. 427–459.
4. Feyerabend P (1975). *Against Method*, London; Revised edition, London: Verso, 1988.
5. Hands, D. W. *Reflection Without rules: Economic Methodology and Contemporary Science Theory*. Second edition – Cambridge : Cambridge University Press, 2017.
5. Hacking I. *Representing and Intervening*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1983.
6. Hacking, I. (1999) *The Social Construction of What?* Cambridge, MA: Harvard University Press.
7. Giere R. (1988) *Explaining Science: A Cognitive Approach*. - Chicago: University of Chicago Press
8. Latour, B. (1986). *Science in Action*. Cambridge MA: Harvard University Press.
9. Kuhn T. (1962/1970) *The Structure of Scientific Revolutions*, Chicago: University of Chicago Press (1970, 2nd edition, with postscript).
- 10 Latour, B. (1988) *The Pasteurization of France*. Tr. A. Sheridan and J. Law. Cambridge, MA: Harvard University Press.
11. Merton R. K. (1964) *Social Theory and Social Structure*. - London: Collier-Macmillan.
12. Newton-Smith, W.H., 1981, *The Rationality of Science*, London: Routledge and Kegan Paul.
13. Papineau, D., (1993) *Philosophical Naturalism*/ New York: New York University Press.
14. Pickering A. (1984) *Constructing Quark. A Sociological History of Particle Physics*. -Edinburgh.
15. Pickering A. (1995). *The Mangle of Practice: Time, Agency, and Science*. Chicago: University of Chicago Press.
16. Woolgar S. (1981) *Interests and Explanation in the Social Study of Science // Social Studies of Science*. – Vol. 11- № 3 -. P. 365-94.
17. von Neuman J. and Morgenstern O. (1944) *Theory of Game and Economic Behavior*. - New Jersey: Princenton University Press.
18. *The Routledge Companion to Philosophy of Science* / eds. by Martin Curd and Stathis Psillos. Second edition. New York : Routledge, 2014.
19. *The Philosophy of Economics. An Anthology*. / ed. by D.M. Hausman. Third Edition – Cambridge : Cambridge University Press, 2015.
20. *Neuroeconomics Decision Making and the Brain* (2009). Ed. by P.W. Glimcher. – New York: New York University Press.

21. Van Fraassen B. (1980) The Scientific Image. - Oxford: Clarendon Press,.

6.3. Інформаційні ресурси

1. Платформа дистанційного навчання Prometheus.
2. Платформа дистанційного навчання Coursera.
3. Stanford Encyclopedia of Philosophy: <https://plato.stanford.edu/>